Skúsenosti s EIA/SEA v Slovenskej republike očami zainteresovaných

Katarína Pavličková
KKE PriF UK v Bratislave

Subjektívne hodnotenie

(s použitím údajov Mačugová, 2009)

- Dotazník bol v r. 2008 rozposlaný 150 respondentom.
  Z toho 8 krajským úradom životného prostredia, 46 obvodným úradom životného prostredia, 40 navrhovateľom/obstarávateľom, 40 spracovateľom zámerov/oznámení o strategickom dokumente a 16 neziskovým organizáciám.

- Z celkového počtu dotazníkov sa vrátilo 89, to znamená 59,33 % návratnosť. Výsledky sme rozdelili do 2 skupín: štátna správa a navrhovateľ/obstarávateľ/spracovatelia.

(pozn. od MVO sa vrátil 1 vyplnený dotazník; obdobne v inom súbore dotazníkov, ktoré sa týkali environmentálnej komunikácie bola návratnosť 30 z 324 zaslaných)

Ako by ste vo všeobecnosti hodnotili kvalitu procesu posudzovania na životné prostredie

EIA:	štátna správa	3,11 - dobrá
	navrhovateľ, spracovateľ	2,89 – dobrá
SEA:	štátna správa	2,86 - dobrá
	navrhovateľ, obstarávateľ	2,56 - dobrá až veľmi dobrá

Ohodnoťte kvalitu procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie v jednotlivých krokoch - EIA

a/ Zámer:

štátna správa	2,15 - veľmi dobrá
navrhovateľ, spracovateľ	2,55 - dobrá až veľmi dobrá

b/ Zisťovacie konanie:

štátna správa	**2,11 - veľmi dobrá**
navrhovateľ, spracovateľ	**2,53 - dobrá až veľmi dobrá**

c/ Rozsah hodnotenia:

štátna správa	2,61 - dobrá až veľmi dobrá
navrhovateľ, spracovateľ	**3,13 - dobrá**

d/ Správa o hodnotení:

štátna správa	2,75 - dobrá až veľmi dobrá
navrhovateľ, spracovateľ	2,89 - dobrá

e/ Verejné prerokovanie Správy o hodnotení:

štátna správa	**3,35 – dobrá až slabá**
navrhovateľ, spracovateľ	3,03 - dobrá

f/ Posudok:

štátna správa	2,88 - dobrá
navrhovateľ, spracovateľ	2,95 - dobrá

g/ Záverečné stanovisko:

štátna správa	2,63 - dobrá až veľmi dobrá
navrhovateľ, spracovateľ	2,92 - dobrá

Opravné prostriedky podľa zákona č. 127/1994 Z.z. v znení neskorších predpisov

Ohodnoťte kvalitu procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie v jednotlivých krokoch - SEA

a/ Oznámenie o strategickom dokumente:

štátna správa	2,46 - veľmi dobrá až dobrá
navrhovateľ, obstarávateľ	2,58 - dobrá až veľmi dobrá

b/ Zisťovacie konanie:

štátna správa	**2,08 - veľmi dobrá**
navrhovateľ, obstarávateľ	**2,28 - veľmi dobrá až dobrá**

c/ Rozsah hodnotenia:

štátna správa	2,57 - dobrá až veľmi dobrá
navrhovateľ, obstarávateľ	2,72 - dobrá až veľmi dobrá

d/ Správa o hodnotení:

štátna správa	2,78 - dobrá až veľmi dobrá
navrhovateľ, obstarávateľ	2,88 - dobrá

e/ Verejné prerokovanie Správy o hodnotení:

štátna správa	2,82 - dobrá
navrhovateľ, obstarávateľ	2,74 - dobrá až veľmi dobrá

f/ Posudok:

štátna správa	2,65 - dobrá až veľmi dobrá
navrhovateľ, obstarávateľ	2,70 - dobrá až veľmi dobrá

g/ Záverečné stanovisko:

štátna správa	2,74 - dobrá až veľmi dobrá
navrhovateľ, obstarávateľ	2,78 - dobrá až veľmi dobrá

Ohodnoťte v súčasnosti využívané metódy hodnotenia vplyvov na životné prostredie v Správe o hodnotení

EIA:	štátna správa	3,11 - dobrá
	navrhovateľ, spracovateľ	3,18 - dobrá
SEA:	štátna správa	2,78 - dobrá až veľmi dobrá
	navrhovateľ, obstarávateľ	3,16 - dobrá

Ohodnoťte dostupnosť/využiteľnosť vypracovaných metodických príručiek

EIA:	štátna správa	2,22 - veľmi dobrá až dobrá / 2,31 – veľmi dobrá až dobrá
	navrhovateľ, spracovateľ	2,84 - dobrá / 2,52 dobrá až veľmi dobrá
SEA:	štátna správa	3,02 – dobrá / 2,67 dobrá až veľmi dobrá
	navrhovateľ, obstarávateľ	3,22 - dobrá až slabá / 2,77 dobrá až veľmi dobrá

Ohodnoťte doterajšie školenia a semináre uskutočnené ku procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie

EIA: štátna správa 2,05 - veľmi dobrá

navrhovateľ, spracovateľ 2,14 - veľmi dobrá

SEA: štátna správa 2,10 - veľmi dobrá

navrhovateľ, obstarávateľ 2,27 - veľmi dobrá až dobrá

Ohodnoťte stupeň informovanosti o procese posudzovania vplyvov na životné prostredie

EIA:	štátna správa	3,01 - dobrá
	navrhovateľ, spracovateľ	3,62 - slabá až dobrá
SEA:	štátna správa	3,26 - dobrá až slabá
	navrhovateľ, obstarávateľ	3,65 – slabá až dobrá

Navrhnite, pre ktoré oblasti by bolo vhodné vypracovať ďalšie metodické príručky

Štátna správa:

- kvantitatívne metódy hodnotenia
- pre stavebné úrady
- pre verejnosť, ale hlavne pre dotknuté orgány
- úrady životného prostredia niekedy ani nevedia aké metodické príručky sú vypracované a ktoré môžu mať k dispozícii; majú len tie, ktoré vypracováva SAŽP
- postupne pre všetky

Navrhovateľ, spracovateľ (obstarávateľ):

- k posudzovaniu dopadov na jednotlivé zložky životného prostredia aj s uvedením konkrétnych príkladov, modelových situácií a pod.
- pre oblasť ochrany prírody
- spresniť podmienky, za ktorých je potrebné robiť povinné hodnotenie v chránených oblastiach – niekedy je to nejasné, či sa má alebo nemá posudzovať a každý úradník si to vykladá po svojom.

Navrhnite spôsoby a metódy na zlepšenie kvality dokumentácie

Štátna správa:

- prepracovanie zákona č. 24/2006 Z.z.
- ku koncu roku 2008 zvolať pracovné rokovanie OÚŽP k horeuvedenej problematike
- málo kedy dá príslušný orgán prepracovať zámer; aký zámer pošle navrhovateľ, taký sa preposiela ďalej, aj keď je veľmi nekvalitný
- upozorňovanie na „best practicies“
- umožnenie zdieľania si skúseností napr.: vo vlastnom časopise, na stránke enviroportálu
- využitie zákonnej možnosti príslušným orgánom dať dokumentáciu dopracovať
- vypracovanie dokumentácií v rámci procesu posudzovania by mali robiť len odborne spôsobilé osoby
- vydávanie metodických príručiek zameraných na metódy hodnotenia vplyvov na ŽP navrhovaných činností a strategických dokumentov
- prehodnotiť potrebu spracovania zámeru a aj správy o hodnotení, odporúča sa vypracovať jeden dokument
- nehodnotím, nakoľko som zabezpečoval len „zisťovacie konania“ a v nich sa príslušný orgán zameriava spravidla na kontrolu obsahových náležitostí zámerov v zmysle prílohy č. 9 zákona, na iné pracovník úseku EIA a SEA nemá odbornú spôsobilosť; k ich vecnej obsažnosti sa v zisťovacom konaní vyjadrujú odborne spôsobilí pracovníci jednotlivých dotknutých úsekov úradov ŽP, dotknutých orgánov štátnej správy, samosprávy a rezortných orgánov

Navrhnite spôsoby a metódy na zlepšenie kvality dokumentácie

Navrhovateľ, spracovateľ (obstarávateľ):

- je potrebné niektoré činnosti úplne vypustiť napr. zberne na kovy
- je potrebné u niektorých činností určiť prahovú hodnotu napr. (kompostárne napr. od 1 500 t spracovávaného BRKO) pre povinné hodnotenie
- je potrebné u niektorých činností zase prahovú hodnotu znížiť napr. lomy, ťažba štrkopieskov
- jasný postup – obsah pri jednotlivých druhoch stavieb
- využívať aktuálnejšie informácie pri spracovávaní dokumentácie a tieto informácie by mali byť sprístupnené pre spracovateľov štátnymi inštitúciami a organizáciami, čomu tak vždy nie je; organizácie nechcú sprístupniť tieto informácie a ak tak len za poplatok

Navrhnite, pre ktoré oblasti by bolo vhodné vypracovať ďalšie metodické príručky

Štátna správa:

- na všetky
- spracovať vzor správy o hodnotení, aby niektorí spracovatelia neopisovali len obsah z územného plánu, ale zamerali sa hlavne na vplyvy a opatrenia
- schvaľovanie územných plánov
- dostupné spracované príručky a pomocné metodiky sú od tohto roku na dobrej úrovni a sú kvalitne spracované, že vedia pomôcť pri zvládnutí celej problematiky, či už strategického dokumentu alebo inej navrhovanej činnosti (EIA/SEA)
- v súčasnosti spracované príručky sú plne využiteľné a dá sa na ne spoľahnúť ako na pomocnú ruku, aj keď skutočnosť je vždy trochu zložitejšia

Navrhovateľ, spracovateľ (obstarávateľ):

- najväčší problém je zaradenie navrhovanej činnosti podľa prílohy č.8; ale to metodická príručka nevyrieši
- úradom chýba výklad k paragrafom zákona
- v prvom rade pre ÚPN, ktoré sú v súčasnosti najviac posudzované v tomto procese
- spresniť pojmy v zákone, napr. pojem „zásadná zmena územného plánu“, ktorý sa tiež vykladá ináč na každom úrade

Pokiaľ si myslíte, že školenia a semináre by mali pokračovať, navrhnite v akej oblasti a v akom intervale

Štátna správa:

- ako štátny orgán nemáme veľa financií na účasť na odborných akciách; zúčastniť by sa mali aj tí zamestnanci, ktorí sa vyjadrujú k čiastkovým problémom, tj. odpady, ochrany vôd, ochrany prírody, ovzdušie
- najvhodnejší je spôsob diskusie v prípade vyskytnutia sa nejakého problému;
- školenie k IS nie je potrebné
- predovšetkým je potrebné vypracovať koncepciu vzdelávania cielených skupín účastníkov procesu, ktorá by bola schválená MŽP SR
- celá problematika uplatnenia zákona je veľmi zložitá a žiadne dva prípady sa nerovnajú, vždy je to niečo nové a iné, preto aj postupy sú vždy inak náročné; školenia, ktoré sú vykonávané, sú veľmi nápomocné a konzultácie o problémoch v kolektíve sú použiteľné pre všetkých zúčastnených
- určite pre štátnu správu pre posudzovanie vplyvov na ŽP aspoň 2 krát do roka a pre ostatných účastníkov procesu posudzovania aspoň 1 x do roka so zameraním na celkovú informáciu o procese posudzovania vplyvov na ŽP; možnosť využitia e-learningu
- uvítala by som školenia a semináre raz za pol roka
- proces posudzovania strategických dokumentov - presná aplikácia zákona, každý pol rok
- aspoň 1x ročne

Pokiaľ si myslíte, že školenia a semináre by mali pokračovať, navrhnite v akej oblasti a v akom intervale

Navrhovateľ, spracovateľ (obstarávateľ):

- 2 x ročne
- ten, kto zabezpečuje EIU nemôže mať prehľad o všetkom aktuálnom
- EIA - presnejšia definícia tabuľky prílohy č. 8 zákona; činnosť, objekty a zariadenia, čo je pod tým presne myslené, nakoľko pracovníci z rôznych úradov si vysvetľujú tieto činnosti rôzne ; v jednom prípade sa určitá činnosť posudzuje a v druhom nie
- áno, mali by pokračovať; v intervale 1x za polroka ako jednodňové, so zameraním striedavo raz na SEA a následne na EIA
- školenie je vhodné absolvovať aspoň 2 x do roka v oblasti EIA aj SEA
- v oblasti EIA aj SEA, podelenie sa so skúsenosťami z procesov
- v podrobnosti dokumentov a semináre 1 x ročne
- semináre by mali byť zostavené z problémov z praxe, ktoré by sa jednotne zodpovedali a vyriešili tvorcami zákona alebo pracovníkmi MŽP SR

Navrhnite spôsob informovania o procese posudzovania vplyvov na životné prostredie

Štátna správa:

- podľa miestnej príslušnosti
- nakoľko sa v súčasnosti táto štátna správa vykonáva spolu s inou štátnou správou, nie je možné posudzovaniu sa venovať na 100 %
- stavebné úrady - cez ne prechádza každá činnosť
- spôsobom dostupnejším aj pre ľudí bez internetu
- informovanosť o procesoch posudzovania všetkých činností na Slovensku je vďaka Enviroportálu a webovej stránke MŽP SR na veľmi dobrej úrovni
- ťažko navrhnúť nové spôsoby, keď doterajšie (vývesné tabule, internet, rozhlas) nezaberajú, pretože to ľudí nezaujíma; ale začne ich to až vtedy, keď sa začne stavať vedľa nich, ale to je už pre tento proces neskoro

Navrhnite spôsob informovania o procese posudzovania vplyvov na životné prostredie

Navrhovateľ, spracovateľ (obstarávateľ):

- zákon určuje, už je len na dotknutých a povinných ako to zabezpečia
- aj na www stránke hlavne týkajúci sa nových právnych predpisov
- zákonom určený spôsob informovania verejnosti je dostačujúci, za podmienky dodržania postupov zákonom určených obstarávateľovi
- informovanosť cez IS je na veľmi vysokej úrovni; bohužiaľ občanov to začne zaujímať až keď sa činnosť začne realizovať
- miestna tlač a letáčiky v prípade veľkých investičných sú asi najúčinnejšie
- propagačnými materiálmi, informáciou vo verejnoprávnych prostriedkoch – diskusné relácie v televízii, rozhlase, internet – chat cez otázky zadávané MŽP SR
- tlač a propagačný materiál pre investorov
- prostredníctvom lokálnych médií

Dodatok - Priemet opatrení do ÚR

Príklady:

Okres Prievidza:

Celková efektívnosť premietnutia posudzovania vplyvov činností na životné prostredie do územných rozhodnutí je

42,25 % pri zisťovacom konaní a

77,85 % pri záverečnom stanovisku

Mesto Bardejov:

89 % kontra 27 %

Záver

EIA/SEA je nástrojom ochrany životného prostredia, ktorý je v praxi realizovaný. Jeho úroveň je ale priemerná a skutočným výkonným nástrojom sa stane, až keď sa dôsledne premietne do územných rozhodnutí resp. do výsledného strategického dokumentu.

Možno zhodnotiť, že zatiaľ na Slovensku neexistuje spoľahlivý mechanizmus na kontrolu navrhnutých opatrení na minimalizáciu a elimináciu vplyvov vyplývajúcich z EIA / SEA (vrátane monitoringu). Aby proces posudzovania vplyvov na životné prostredie mal funkčný zmysel, je potrebné túto skutočnosť odtsrániť.

Ďakujem za pozornosť